

20. Sahabeyi, Allah ve Resulü Katında Değerli Kılan Özellikler

Zorluklara Göğüs Germeleri

Abdurrahman b. Avf (radıyallahu anh) anlatıyor: İslâmiyet, zor ve çetin şartlar altında geldi. Bizler, güzeller güzeli İslâm'a bin bir sıkıntı içinde sahip çıktık. Allah Resûlü ile, Mekke'den çıkıp hicret ettik. Terakkimiz ve muvaffak olmamız, hicretle başladı. Yine, Allah Resûlü ile beraber Bedir Harbi'ne çıktık. O zamanki cemaatimizin durumu, âyette şöyle beyan edilmişti: "(...) Müminlerden bir kısmı savaşmak istemiyordu. Gerçek apaçık meydana çıktıktan sonra bile, onlar bu hususta seninle münakaşa ediyorlardı; sanki gözleri göre göre ölüme sevk ediliyorlardı. Allah iki topluluktan birine sizi galip kılacağını vadettiğinde, siz silahsız olan topluluğun (kervanın) sizin olmasını arzu ediyordunuz." (Enfal, 8/ 5-7) Silahsız kervandan kasıt, Kureyş kervanıdır. Cenab-ı Hak, bize bu savaşta muvaffakiyet lütfetti ve bütün hayırlara, güçlükler içinde kıvranarak ulaştık.

Sahabenin, Gerçek Şerefi Allah'ın Dinine Mensup Olmada Araması

Târik b. Şihâb anlatıyor: Hz. Ömer (radıyallahu anh), Şam'a gitmişti. Onun yanında, Ebû Ubeyde b. Cerrah (radıyallahu anh) da bulunuyordu. Bataklık ve sulak bir yere gelince, Hz. Ömer devesinden indi, ayağındaki pabuçları çıkardı ve omzuna aldı. Devesinin yularını çekerek suya girdi. Ebû Ubeyde: "Ey Müminlerin Emîri! Ne yapıyorsun sen, bu davranış sana yakışır mı? Ayakkabılarını çıkarıp omzuna atıyor ve devenin yularını çekerek bataklığa dalıyorsun! Şam eşrafının seni bu vaziyette görmesi hiç şık olmaz!" dedi. Hz. Ömer: "Vah vah, eğer bu lafı senden başka biri söyleseydi; onu, ümmet-i Muhammed'e ibret olsun diye cezalandırırdım! Bizler, zillet içinde bir kavimdik. Allah, İslâmiyet'le bize şeref bahşetti. Eğer biz Allah'ın şeref bahşettiği İslâm'ın dışındaki birtakım basit şeylerden şeref umarsak, Allah bize verdiği şerefi geri alır ve tekrar bizi zelil kılar!" diye karşılık verdi.

Sahabenin İhlaslı Olmaları ve Ahireti Kazanma Peşinde Koşmaları

Ebû Abdete'l-Anberi (radıyallahu anh) anlatıyor: Müslümanlar Medâin şehrini fethedip

de ganimetleri toplayınca, bir adam elinde bir misk kutusu ile çıkageldi ve kutuyu ganimet toplamakla görevli şahsa teslim etti. Görevlinin yanındakiler: "Böylesini hiç görmedik. Bunun gibi veya buna benzer bir ganimet hiç gelmedi şimdiye kadar! Yoksa diğer miskleri kendine ayırıp aldın mı?" dediler. Adam şöyle dedi: "Vallahi, eğer bende Allah'a iman olmasaydı, bunu size getirip teslim etmezdim!" Bunu duyunca, adamın önemli biri olduğunu sezdiler ve: "Sen de kimsin?" diye sordular. Adam, "Hayır, kim olduğumu söylemem. Eğer söylersem, belki beni methedersiniz. Bunu başkaları da duysa, beni gözlerinde aşırı büyütebilirler. Ama ben Allah'a hamd ederim ve onun vereceği sevaba razıyım." dedi. Adamın peşine birini taktılar ve onu takip ettirdiler. Onun arkadaşlarına ulaştılar ve hakkında soru sordular. Neticede bu zatın, 'Âmir b. Abdi Kays' olduğunu öğrendiler.

Sahabenin Kuran Okuyarak ve Duaya Devam Ederek Allah'tan Yardım Dilemeleri

Zeyd b. Eslem (radıyallahu anh) anlatıyor: Hz. Ömer, Mısır'ın fethi gecikince Amr b. el-As'a (ra) şu mektubu yazdı: "Mısır'ı fethetme konusunda, ağır davranmanıza ve şimdiye kadar fethedememenize hayret ediyorum. Yıllardır, orada mücadele ediyorsunuz. Bunun tek sebebi, ruhlarınızı dünya muhabbetinin kaplaması olmalıdır. Allah, bir cemaate niyetlerindeki samimiyete bakarak yardım eder. Sana dört adam gönderdim. Bunların her birinin, bin asker kuvvetinde olduğunu bilmeni isterim. Tabii, onlar da oraya gidince değişmezler! Bu mektubum sana ulaştırıldığı zaman, askerlerini topla ve onlara hitap et. Onları sabır ve ihlasla düşmana karşı mücadeleye teşvik et. Gönderdiğim dört komutanı askerlerin önüne geçir ve orduna, tek vücut hâlinde düşmana hücum etmelerini emret. Zaman olarak da, cuma günü, güneşin tam ortada olduğu vakti kolla. Çünkü o vakitler, Allah'ın rahmetinin indiği ve duaların kabul edildiği anlardır. Askerlerin Allah'a yalvarsınlar ve düşmanlarına karşı Allah'tan yardım dilesinler." Bu mektup Amr'a ulaştınca, Amr askerlerini topladı ve gelen dört kişiyi de çağırıp, onları askerlerin

önüne geçirdi. Herkesin abdest alarak iki rekât namaz kılmasını ve Allah'a yönelerek ondan yardım istemesini söyledi. Neticede Allah, Müslümanlara zaferi ihsan etti.

Sahabe Düşmanlarının Sahabe Hakkında Söyledikleri

Ebu'z-Zehra el-Kuşeyrî anlatıyor: Hirakliyas, Kostantiniyye'ye doğru sefere çıkmıştı. Hirakliyas, Müslümanların esaretinden kaçıp gelen bir Rum'a: "Bana Müslümanlar hakkında bilgi ver." dedi. Adam: "Sana, onları gözlerinle görmüş gibi anlatacağım. Onlar, gündüzleri at sırtında mücahede ile meşguldürler, geceleri de ibadet ederler. Yol üzerinde yedikleri şeylerin ücretini verirler. Bir yere girince, muhakkak selam verirler. Düşmanlarını alt edinceye kadar sebat ederler." Herakliyas: "Bu sözlerin doğru ise; onlar, ileride şu bastığım yerleri dahi ele geçirirler." dedi.

Muaz bin Cebel (r.a.)

Ensârın ileri gelenlerinden bir sahabi. Onsekiz yaşında müslüman olmuştur. Peygamber Efendimiz'le birlikte bütün savaşlara katılmıştır. Rasûlullah (s.a.s) onu Muhâcirînden Abdullah b. Mes'ud ile kardeş yapmıştı. Muhammed b. Sa'd: "Muaz, uzun boylu, beyaz tenli, güzel dişli, iri gözlü, çatık kaşlı ve kıvrık saçlıydı" diye tanımlamıştır.

Hiz. Peygamber kendisini çok seviyor ve zaman zaman: "Ey Muaz seni seviyorum" demek suretiyle bu sevgisini açığa vururdu. Ashab arasında da, yüz güzelliğinin yanında, yumuşak huyluluğu, hayâsı, cömertliği ile tanınıyordu. Onu Hiz. Ömer de çok seviyordu. Muaz hakkında şöyle dediği rivayet edilir: "Analar bir daha Muâz gibisini doğuramaz. Eğer Muâz olmasaydı Ömer helak olurdu. Şayet Muaz benim hilafetim zamanında yaşamış olsaydı onu kendimden sonra halife tayin ederdim ve Rabbim bana onu niçin halife tayin ettiğimi sorduğunda da: "Ya Rabbi, senin Rasûlün'ü, Âlimler kıyamet gününde bir araya geldiklerinde Muâz, bir ok atımı (veya bir taş atımı) onların önünde olacak" derken işittim, diye cevap verirdim" demiştir.

Muâz b. Cebel Kur'ân'ı ezbere bilmiş olması ve onu güzel okumasıdır. Bunun için Sevgili Peygamberimiz: "Kur'ân'ı dört kişiden öğrenin: Abdullah b. Mes'ûd, Ubey b. Kâ'b, Muâz b. Cebel ve Ebu Hûzeyfe'nin âzadlısı Sâlim"

buyurmuştur. Aynı zamanda Hiz. Peygamber zamanında Kur'ân'ın toplanmasında emeği geçenlerdendir. Muâz (r.a), yaşayışında zühd ve takvaya da büyük önem verirdi. Geceleri teheccüd namazı kılar ve namaz sonunda: "Allah'ım! Şu anda gözler uykuda ve gökte yıldızlar parlamış durumda. Sen ise, diri, her an yarattıklarını gözetip duransın... Rabbim bana dünya ve âhirette hidâyet nasip et! Şüphesiz Sen vaadinden dönmezsin» diye duâ ederdi.

İbn Mes'ûd, Muâz (r.a) hakkında:»Şüphesiz Allah'a boyun eğen ve O'na yönelen bir kimse idi; Allah'a şirk koşanlardan olmadı» demiştir. Bunun üzerine ona, bu sizin söyledikleriniz Kur'an-ı Kerim'de Hiz. İbrahim hakkında söylenmiştir (enNahl, 16/120) denildiğinde: «Muaz da böyleydi; hayrı biliyor, ona uyuyor, Allah'a ve Rasûl'üne itaat ediyordu» cevabını vermiş ve onu İbrahim (a.s.)e benzetmiştir.

Hiz. Muâz, aynı zamanda sahabenin fakihlerinden olup dinde vukuf (ince anlayış) sahibiydi. Daha Resulullah'ın sağlığında fetva vermeye başlamıştı. Hiz. Peygamber onun hakkında: "Ümmetim içerisinde helâl ve haramı en iyi bilen Muâz b. Cebel'dir" demiştir. Peygamber Efendimiz onu, İslâmı anlatıp öğretmek ve Kur'an-ı Kerim'i ezberletmek üzere, Hicretin dokuzuncu yılında Yemen'e göndermişti.

Yolculuk öncesi Hiz. Peygamber'le aralarında geçen konuşmayı Muâz (r.a) şöyle anlatır: "Allah Rasûlü beni Yemen'e gönderirken şöyle dedi: "Sana bir mesele sorulduğunda ne ile hükmedeceksin?" Ben: "Allah'ın kitabındakiyle" diye cevap verdim. "Eğer Allah'ın kitabında bulamazsan ne ile hükmedeceksin?" dedi." "Allah Rasûlünün hükmettiği ile, dedim. Eğer onda da bulamazsan?" dediğinde: "Kendi reyimle içtihad ederim, diye cevap verdim. "Bunun üzerine Allah Rasûlü: "Nebisini, râzı olduğu şeyde başarılı kılan Allah'a hamdolsun" dedi. Ve Yemenlilere, size ashâbımdan ilmi ve dini en iyi bilen hayırlı bir kimseyi gönderiyorum diye bir de mektup yazdı.

Ona şu tavsiyelerde bulundu: "Ey Muâz! Ehl-i kitap olan bir topluma gidiyorsun. Cennet'in anahtarı nedir? diye sorarlarsa: "Lâ ilâhe ilallah'tır" de. Yâ Muâz, dâima alçak gönüllü ol, hilimle (yumuşaklıkla, akla uygun olarak)

hükmet. Cenab-ı Hak, sende samimiyet görürse yardımını ihsan eder, muvaffakiyet verir. Eğer içtihadından âciz kalırsan meseleyi tahkik edinceye kadar hüküm verebilmek için bekle, yahut meseleyi bana bildir. Nefsinin arzularına uymaktan çekin. Nefsin arzuları insanı cehenneme götürür. Halka merhamet ve şefkatle muamele et. «Yâ Muâz! Onları Allah'tan başka Allah olmadığı ve benim Allah'ın Resulü olduğuma şehadete çağır. Eğer bunu kabul ederlerse, Allah'ın kendilerine bir günde beş vakit namazı farz kıldığını bildir.

Bunu da kabul ederlerse, zenginlerden alınıp fakirlere verilmek üzere, kendilerine zekâtın farz kılındığını bildir” Ve şu mübarek sözleriyle vedâlaştı: Ey Muâz! Belki bu son görüşmemiz olabilir. Allah seni dinde başarılı kılsın ve sana hidâyet nasip etsin; önünden, arkandan, sağından, solundan, yukarıdan veya aşağı tarafından gelebilecek her türlü belâ ve musibetlerden korusun. Senden, insanların ve cinlerin kötülüklerini uzaklaştırsın. Ey Muâz, belki mescidimi ve kabrimi ziyaret edersin” Bunun üzerine Muâz (r.a), üzüntüsünden ağlayarak ayrıldı. Netice Allah Resulü'nün tahmin ettiği gibi oldu. Muâz, Hz. Ebu Bekr'in halifeliği döneminde Yemen'den döndü. Kalan ömrünü Şam'da geçirdi ve Ürdün'de Tâûn hastalığından, henüz genç sayılabilecek bir yaşta otuz sekiz yaşında vefat etti.